

Medieframställningar i realityserier

En intervjustuide kring tidigare realityseriedeltagares
upplevelse av sin medverkan

Belinda Olsson och Charlotte Hedén

Handledare: Carolina Martinez

Examinator:

Lunds Universitet, institutionen för kommunikation och medier

Medie- och kommunikationsvetenskap, fortsättningskurs

MKVA22:4, VT 14

Abstrakt

Syftet med uppsatsen är att studera realityserier som socialt konstruerat fenomen ur deltagarperspektiv. I uppsatsen ville vi ta reda på hur tidigare deltagare i realityserier uppfattar sig själva och sin medverkan. Detta har vi gjort genom att gå djupare in på hur de själva anser att de framställt sig i serierna, om deras mediala framställning blivit påverkad av producenterna under och efter deras deltagande och hur påverkade de i efterhand blivit av sin medverkan.

Studien är baserad på kvalitativa semi-strukturerade intervjuer med fem tidigare realityseriedeltagare från olika svenska realityserier. Intervjuerna har vi sedan analyserat med hjälp av framför allt Hills och Goffmans teoretiska perspektiv rörande roller, framställning och autencitet.

De huvudsakliga resultat vi kommit fram till är att deltagarna inte anser att de aktivt spelar en roll under inspelningen men att de oftast velat och önskat att de ska framstå på ett visst sätt inför tittarna. Ofta har producenterna av realityserien varit avgörande när det kommer till deltagarnas framställning i den slutgiltiga mediekonstruktionen. Producenterna har påverkat mediekonstruktionen genom tips och råd på hur deltagarna ska agera under inspelningarna eller genom att de klippt programmen på ett visst sätt. Dessutom visar studien på att realityseriens inspelningslängd och graden av påverkan från producenterna är faktorer som spelar en avgörande roll i hur deltagaren påverkas av sin medverkan i efterhand.

Nyckelord

Reality-TV, Intervju, Karaktär, Roller, Framställning, Autencitet, Medieframställning, Mediekonstruktion.

Innehållsförteckning

1. Inledning.....	4
1.1 Syfte och frågeställningar	6
2. Metod	6
2.1 Urval	7
2.2 Våra intervjupersoner	8
2.3 Semistrukturerade intervjuer	8
2.4 Utskrift och bearbetning	10
2.5 Etiska kriterier	12
3. Teoretiskt perspektiv och utgångspunkt.....	13
3.1 Roller och autenticitet	13
3.2 Realityserier, vad är karaktäristiskt?	15
3.3 Realityseriens bakgrund	16
4. Resultat och analys.....	18
4.1 Problematik kring begreppet roll	18
4.2 Mediakonstruktioner och medieframställningar	20
4.3 Realityseriens längd och graden av påverkan från producenterna - viktiga faktorer som påverkar deltagarnas upplevelse av sin medverkan i efterhand.....	25
5. Diskussion och slutsats.....	26
5.1 Inledning.....	26
5.2 Metoddiskussion.....	27
5.3 Resultatdiskussion	27
5.4 Vidare forskning	29
6. Referenslista	30

1. Inledning

Den här uppsatsen ämnar ta reda på hur realityserier som fenomen kan undersökas utifrån tidigare deltagarens perspektiv. Vi vill gå djupare in på hur deltagarna själva upplever sitt deltagande i realityserien, om de anser att de spelat en roll under sin medverkan och hur de i efterhand uppfattar den mediala framställningen. Studien ska ta reda på om den mediala framställningen är annorlunda från hur de tidigare deltagarna själva tänkt sig samt hur mycket de anser är konstruerat av det som sker i serierna.

I vårt arbete har vi huvudsakligen utgått från Annette Hill och Erving Goffmans teorier kring roller, autencitet, framställning av en individ och realityserier som fenomen. I första delen av uppsatsen ligger fokus på materialet, fakta vi hittat om fenomenet reality-TV och på de teoretiska perspektiv vi använt. I den andra delen analyserar, utvärderar och diskuterar vi resultaten av de intervjuer vi genomfört.

Varför vi valt att studera detta beror på att vi tycker det är ett intressant och relevant ämne ur samhällsperspektiv då det finns ett intresse hos många unga att själva delta i realityserier. Dessutom är det vanligt idag att den yngre generationen ägnar tid åt att följa olika typer av realityserier. Trots att många unga följer serierna och gör dem till en del av sina liv finns det en osäkerhet kring vad som egentligen är äkta och inte äkta av det som sker i serierna enligt resultatet av enkätundersökningen *Unga och realityserier* som vi genomförde under delkursen *Analys och utredningsmetod* under april månad 2014. Enkätundersökningen tog nämligen upp hur väl de som svarade själva tror sig veta vad som är konstruerat i serierna. På denna fråga svarade de tillfrågade väldigt spritt vilket visar på att det inte finns en stor medvetenhet bland unga om konstruktion av skeenden i realityserier. Det har dessutom visat sig att unga idag har svårt att skilja på olika genrer på TV. Unga idag vet ofta inte skillnaden på dokumentära program, som skildrar verkligheten, och realityshower, som visar upp en konstruerad verklighet (Hill, Nilsson, Weibull 2005:21-22). Detta visar på relevansen av att undersöka just det här ämnet i vår studie. En annan aspekt som visar att vårt ämne är relevant är att vi inte hittat ett brett utbud på liknande forskning efter att vi undersökt LUBSearch. Mycket av det vi hittat på området när vi använt sökorden "reality-TV" och "participants" berör reality-TV ur publikperspektiv eller ekonomiskt perspektiv. Vi hittade endast en vetenskaplig artikel som

behandlas ur ett deltagarperspektiv. I artikeln "Gossip as strategy: The management of talk about others on reality TV show 'Big Brother'" (2004) studerar Joanna Thornborrow and Deborah Morris vid Cardiff University i Wales skvaller som en aktivitet i realityserien "Big Brother". Thornborrow och Morris vill visa på hur skvaller används strategiskt av deltagarna i realityserien för att etablera sociala relationer och för att presentera sig själva i en bra dager inför tittarna, vilka även avgör deltagarnas öde i serien genom omröstningar. Thornborrow och Morris vill alltså, bland annat, visa på vilket sätt deltagarna i "Big Brother" använder sig av skvaller för att framställa sig själva på ett bra sätt. Detta är något som påminner om vår studie där vi bland annat vill ta reda på vilket sätt svenska realityseriedeltagare upplever sig ha framställt sig själva under sin medverkan. Denna faktor och den att Thornborrow och Morris artikel är ur deltagarperspektiv påminner om vår studie men skiljer sig på andra punkter. Thornborrow och Morris använder sig av textanalys som metod för sin artikel medan vår studie är baserad på kvalitativa intervjuer. Thornborrow och Morris kommer vidare fram till att skvaller har en central roll när det kommer till att etablera sociala kontakter och skapa ett visst värde hos sig själv. Då denna studie var den vi hittade som mest liknade vår anser vi vår studie som relevant. Detta gör vi då vår studie tar upp ett ämne som inte blivit utförligt undersökt tidigare. Det behövs därmed mer forskning på området. Detta visar alltså ytterligare relevansen av en kvalitativ intervjustudie utifrån deltagarperspektiv som fokuserar på hur tidigare deltagare upplevt sin medverkan och påverkats av den.

För att genomföra vår studie genomförde vi kvalitativa intervjuer med fem tidigare realityseriedeltagare av både manligt och kvinnligt kön. Intervjupersonerna hade tillsammans varit deltagare i fyra olika svenska realityserier. För att utveckla vårt arbete ytterligare har vi knyttit an till betydelsen av roller och autencitet i realityserier. Med begrepp som dessa har vi analyserat våra intervjusvar samt realityserier som fenomen.

1.1 Syfte och frågeställningar

Syftet med denna B-uppsats är att utifrån deltagarperspektiv analysera realityserier som socialt konstruerat fenomen. Vi vill ta reda på hur tidigare deltagare i realityserier uppfattar sig själva och sin medverkan.

Vårt syfte är att ta reda på hur realityserier som fenomen kan förstås utifrån tidigare realityseriedeltagares perspektiv genom följande frågeställningar:

- Hur ville de tidigare deltagarna framställa sig själva under sin medverkan?
- Upplever de tidigare deltagarna att de blivit styrda av producenterna under inspelningarna?
- Hur upplever de tidigare deltagarna den slutgiltiga mediala framställningen av dem själva?

2. Metod

I detta avsnitt beskriver vi genom forskningsintervjuns sju stadier det tillvägagångssätt vi använt oss av för att genomföra vår studie. Vi kommer bland annat att behandla hur vårt urval sett ut, efter vilka principer vi utformade intervjuguiden, utifrån vilken intervjumetod vi jobbat och vilka etiska aspekter vi följt under studiens utförande.

När vi genomförde vår studie använde vi oss av intervjuer. För att genomföra dessa utgick vi från forskningsintervjuns sju stadier som beskrivs i Ekström och Larssons bok *Metoder i kommunikationsvetenskap* och Kvale och Brinkmanns bok *Den kvalitativa forskningsintervjun*. Vi började med det första steget som är tematiseringen. Detta steg handlar om att komma fram till ett ämne att studera och utifrån det formulera ett syfte för själva studien (Ekström, Larsson 2012:59). Vi kom fram till att det problem vi ville undersöka handlar om hur verkligheten konstrueras i realityserier utifrån deltagarens perspektiv. Detta var alltså *vad* vi skulle studera.

I tematiseringsstadiet ska även avgränsning av studien ingå, genom att välja teoretiskt ramverk exempelvis. Dessutom ska det i denna fas samlas in relevant litteratur till studien (Ekström, Larsson 2012:59). Vi hittade bland annat Annette Hills bok *Reality TV, Audiences and popular factual television* (2005) och Erving Goffmans bok *Jaget och maskerna*

(1959/2013) som vi har haft mycket nytta av. Då vi fokuserade vår studie på hur deltagarna i realityserier uppfattar sin medverkan i serierna valde vi att genomföra kvalitativa intervjuer som fokuserar på hur de olika deltagarna valt att framställa sig för att skapa en särskild bild av sig själva. På detta applicerar vi teoretiska perspektiv, med fokus på roller och autenticitet, tagna från litteraturen ovan.

Den andra av forskningsintervjuns sju faser utgörs av planeringsfasen som framför allt handlar om att komma fram till hur studien ska läggas upp; vilka som ska intervjuas och när och var studien ska utföras. I planeringsfasen kan därför frågor som “Var ska intervjuerna genomföras och när?” och “Vilken information behövs?” komma upp (Ekström, Larsson 2012:60).

2.1 Urval

Urval är den tredje av de sju faserna av en forskningsintervju. Enligt Ekström och Larsson handlar urval av intervjupersoner om att “selektera fram en ändamålsenlig grupp intervjupersoner som tillhör det fenomen man vill studera” (Ekström, Larsson 2012:61). Då vi ville att våra intervjupersoner skulle representera typiska realityseriedeltagare valde vi att intervjua fem stycken tidigare deltagare från olika realityserier. Anledningen till att antalet intervjupersoner var så pass få beror på de begränsade tidsramar vi fick att skriva vår uppsats inom. Enligt variationsurvalets princip som handlar om att sätta samman en intervjugrupp som representerar en bredd inom det fenomen som ska studeras valde vi alltså tidigare deltagare från flera olika serier och dessutom fick vi en relativt jämn fördelning mellan kvinnliga och manliga intervjupersoner (Ekström, Larsson 2012:61). Vårt urval består av två kvinnor och tre män. Den jämna fördelning mellan könen är positivt men inte ett måste för vår studie då den inte är anpassad för att undersöka könsframställningar. Därför har våra intervjufrågor inte heller utformats därefter, utan fokuserar snarare på att ge svar på vår frågeställning.

Den urvalsstrategi som valts till en studie är avgörande för resultatet. Beroende på urvalet kommer materialet att se olika ut vilket i sin tur leder till att resultatet kan variera. Dock är det så att ett fenomen som ska studeras ofta finns på flera olika ställen vilket betyder att en studie på en plats och av en grupp personer ofta är jämbördig med att studera samma ämne på ett annat ställe, om de betydande faktorerna av fenomenet finns representerade på de olika

platserna vill säga (Ekström, Larsson 2012:62). Enligt denna princip hade resultatet antagligen blivit snarlikt det vi fått nu även om vi intervjuat fem stycken andra svenska realityseriedeltagare (Kvale & Brinkmann, 2009:280).

2.2 Våra intervjupersoner

De personer som deltagit i vår intervjustudie är som tidigare nämnt anonyma, därför har vi ändrat namnen på samtliga.

Vi har via skype intervjuat Alex som är 26 år och som bor och arbetar i Stockholm. Han deltog i en äventyrsrealityserie sommaren 2013. Vi intervjuade även Sara över Skype. Sara är 23 år och bor och studerar i Los Angeles. Hon deltog i samma äventyrsreality som Alex år 2013.

Via mejl intervjuade vi Clara som är 27 år. Hon bor och studerar i Stockholm. Hon är under år 2014 med i en livsstils/realityserie som visas på play-TV. Vi mejlintervjuade även Niklas som är 26 år. Även han bor och arbetar i Stockholm. Han var deltagare i en realityserie inriktad på fest våren 2010.

Slutligen telefonintervjuade vi Calle som är 27 år och bor och arbetar i Stockholm. Han var 2011 med i en tävlingsrealityserie.

2.3 Semistrukturerade intervjuer

Den fjärde fasen är intervjun. Till studien valde vi att använda oss av en kvalitativ metod, nämligen semi-strukturerade intervjuer. Den kvalitativa metoden vi valde passade vår studie då vi var ute efter att analysera ett antal intervjupersoners tankar, erfarenheter och åsikter av att ha deltagit i en realityserie snarare än att genom ett stort urval få ett statistiskt mer säkert resultat. Hade vi varit ute efter ett större urval som gett oss ett mer statistiskt säkert dataunderlag hade en kvantitativ metod varit mer passande. Östbye menar att några av fördelarna med en kvalitativ intervju är att det genom dem går att få ut information på ett djupare plan, vilket hade varit svårt att få med en kvantitativ metod. Östbye menar vidare att man dessutom får tillgång till aktörerna, i vårt fall deltagarnas, samtalssätt och begreppsapparat. Detta bidrog till att vi fått en större förståelse för vårt undersökningsobjekt

som är just deltagarna i realityserier. Dessutom kunde vi under intervjuerna kartlägga processer, sociala relationer och har även fått chansen att pröva hypoteser och kunskapsmodeller. Vi hade även möjligheten att ta upp idéer som kom upp under intervjuernas gång (Östbye 2004:101). Kvalitativa intervjuer har därför varit en effektiv metod för oss. Den intervjumetod vi valt till vår studie är semi-strukturerade intervjuer. Dessa kännetecknas av att det på förhand formulerats teman som intervjun ska handla om. I vårt fall består dessa teman av sju öppna frågor i vår intervjuguide (Östbye 2004:103). Exempel på dessa sju öppna frågor är "Vilken bild av dig själv ville du visa i serien?" och "Kändes det som producenterna ville "leda" serien åt något särskilt håll?". För fler exempel se "Bilaga".

Semi-strukturerade intervjuer gav oss en stor flexibilitet eftersom vi hade möjlighet att ställa olika typer av följdfrågor beroende på hur våra intervjupersoner svarade och upplevde frågorna. Eftersom vi valde att göra semi-strukturerade intervjuer var intervjuguiden mer ett hjälpmedel och alltså inte så strikt som den skulle kunnat vara vid till exempel en så kallad strukturerad intervju som är den mest styrda typen av intervju där intervjuguiden är helt bestämd i förväg och utförs på ett mekaniskt vis (Olsson 2008:50). Då vi använde semi-strukturerade intervjuer var vår intervjuguide uppbyggd kring större övergripande teman (Olsson 2008:51). När intervjupersonerna svarade på de öppna frågorna i våra teman ställde vi passande följdfrågor. Vi bestämde oss också för att våra intervjuer skulle börja med att intervjupersonen skulle få ett hum om vad vår studie behandlar genom att presentera vår studies huvudinriktning innan själva intervjuerna började. Anledningen till att vi ville ge intervjupersonerna en inblick i studien och dess syfte i början av intervjun beror på att våra intervjupersoner är valda efter ett speciellt urval. Därför ville vi att intervjuerna helt skulle handla om och fokusera på deras upplevelser av sin medverkan i en realityserie varför vi presenterade studiens syfte direkt för att kunna ställa direkta frågor från början (Kvale, Brinkmann 2009:146).

Intervjuerna vi genomförde gjordes över Skype, via mejl samt via telefon. Intervjuer ansikte mot ansikte hade varit att föredra då dessa ger den bästa möjligheten att snappa upp kroppsspråk och mindre tecken som kan vara svåra att se i en mejlintervju, via telefon eller via videosamtal över Skype. Tyvärr hade vi inte möjlighet att träffa någon av våra intervjupersoner ansikte mot ansikte på grund av avstånd och begränsade tidsramar. Skype blev därför ett bra alternativ för oss eftersom man faktiskt ser varandra, vi stötte dock på tekniska problem eftersom det hackade en del och ljudet blev dåligt. På så vis fungerade

telefonintervjun bättre då samtalet flöt på bra, det kändes avslappnat och ljudet fungerade utmärkt. Telefonintervjuer känns dock begränsade på det viset att man inte ser varandra och därmed inte kan se tecken via kroppsspråk och liknande. Mejlintervjuerna blir väldigt korta och i vissa fall inte så pass omfattande som vi hade velat. Via mejlintervjuer går man dessutom miste om chansen att ställa spontana följdfrågor. De intervjuer som vi tog via mejl blev trots allt bra då våra intervjupersoner gav raka och utförliga svar som var intressanta och användbara för vår studie.

Det finns en kritik mot intervjuforskning om hur pass trovärdig den är. Bland annat anses intervjukunskapen vara individualistisk då den fokuserar på själva individen och bortser från den sociala interaktionen. Det talas även om att intervjukunskap är godtrogen eftersom den litar på det intervjupersonen säger. Vikten av att hålla sig kritisk kan därför lätt glömmas bort. (Kvale & Brinkmann 2010:314). Då vi är medvetna om dessa och andra problem med den valda metoden har vi hela tiden varit uppmärksamma och kritiska till vårt material. Vi har även varit noga med att arbeta på ett genomgående sätt med alla intervjuer. Vårt arbete kommer inte visa på generell fakta utan snarare ge en bild av hur några deltagare uppfattat realityserier som fenomen.

2.4 Utskrift och bearbetning

Av de sju faserna av en intervjustudie är den femte fasen utskrift och bearbetning vilken handlar om att skriva ut och bearbeta den inspelade intervjun på ett korrekt sätt. Viktigt att ta med i utskriften är saker som tonläge och andra röstmarkeringar som bidrar till innebörden av det som sagts i intervjun, saker som till exempel ironi (Ekström, Larsson 2012:69). I bearbetningen är det även viktigt att inkludera alla olika bitar så att analysen sedan skrivs på ett sätt som är relevant och rimligt i relation till det som sagts under intervjuerna (Ekström, Larsson 2012:70). Utskriften av intervjumaterialet kan bli en mekanisk och långtråkig process. Den är dock av stor betydelse för att ge extra utrymme till att reflektera över vad som sagts under intervjun och vilka underliggande betydelser som kan läsas ur den. Dessa saker är sådant som det är svårt att hinna registrera under själva intervjun. Genom utskriftsprocessen är det därför lättare att lära känna intervjupersonerna samtidigt som man repeterar innehållet i intervjuerna (Olsson, 2008:93). Det kan även förekomma andra problem under insamlingen, utskriften och bearbetningen av materialet, som kan ha att göra med själva intervjuemetoden. Det är av stor betydelse att inspelningsformatet är av god kvalitet så att det är lätt att höra och

arbete med materialet. Dessutom måste man arbeta med att formulera frågorna på ett tydligt och begripligt sätt för intervjupersonen, så svaren blir korrekta för frågeställningen. Vid själva intervjun är det dessutom vitalt att vara uppmärksam och observant på intervjupersonen och dennes reaktioner så att etiska gränser inte överträds och för att man under utskriftsstadiet sedan ska komma ihåg viktiga tonlägen och andra uttryck som inte hörs på bandet. Dessa punkter, samt att vara uppmärksam på nya upptäckter och tolkningar som kan uppstå spontant i efterarbetet med intervjun, är av stor betydelse för att uppsatsen i slutändan ska genomföras på ett korrekt sätt (Kvale, Brinkmann 2009:105-106).

Den sjätte fasen är redovisning och analys vilket är stadiet då det insamlade materialet sätts in i sitt sammanhang, sorteras och grupperas och då man framför allt söker mönster som kan analyseras i texten (Ekström, Larsson 2012:70-71). I redovisnings- och analysstadiet ska man alltså utifrån sina syften och frågeställningar avgöra vilka metoder för analys som är lämpliga för det insamlade materialet (Kvale, Brinkmann 2009:118). Något som vi hela tiden har haft med oss i bakhuvudet under analysprocessen är att våra intervjuer fokuserar på hur deltagarna *upplevde* att verkligheten konstrueras i realityserier samt hur de *upplevde* sin medverkan och framställning i realityserien. En myt angående analys av data säger att dataunderlaget på egen hand visar de intressanta samband som kan påvisas med hjälp av datan. Det är dock mer komplicerat än så och därför är det viktigt att lär känna sitt material genom att läsa det flera gånger och som Olsson (2008:95-96) uttrycker det "bråkar" med sitt material. Det är även betydelsefullt att aktivt leta efter intressanta meningar, röda trådar och andra sammanhang som kan föra arbetet framåt.

Vårt analytiska arbete koncentrerades på vilka mönster och nyckelord som kunde plockas fram ur intervjuerna och hur vi utifrån dem kunde komma fram till en slutsats. Under processen lyssnade vi på och transkriberade våra intervjuinspelningar och upptäckte nya delar som var av betydelse för studien. Här har våra teoretiska perspektiv varit till stor nytta då de teoretiska ramarna hjälpte oss att utvärdera ytterligare vad som kunde vara av extra intresse att titta närmare på. Det betyder inte att de teoretiska ramarna bestämde slutsatserna. Snarare fungerade begreppen, idéerna och teorierna från de pågående samtalen fungerade som vår vägledning under tiden som vi grupperade vårt material (Olsson, 2008:98). Gruppering innebär att man på ett sätt som är relevant för studiens problem och studiens teoretiska ramar hittar mönster som blir aktuella för olika underteman i uppsatsen (Olsson, 2008:105-107).

Förutom analysmetod har vi under vårt arbete med analysen haft i åtanke att hela tiden inte bara beskriva våra resultat utan även kommentera dem djupare och koppla dem till relevant litteratur (Augustsson 2007:99).

Viktigt att tänka på är även undersökningens validitet. Validitet är när en undersökning eller mätning är relevant för det avsedda ämnet eller forskningsområdet (Ekström, Larsson 2010:14). Validitet definieras ofta utifrån frågan: Undersöker du vad du tror att du undersöker? (Kvale & Brinkmann, 2009:264). Det handlar alltså mycket om att kontrollera sin undersökning. Vi har formulerat frågor utifrån vår frågeställning som ämnar att undersöka deltagarnas upplevelser från deras deltagande i realityserier som varit öppna och beskrivande. Därefter har vi kritiskt granskat, utvärderat och ifrågasatt svaren samtidigt som vi tagit hänsyn till faktorer som kan brista såsom minne, medvetenhet och mörkläggnings (Kvale & Brinkmann, 2009:268-270). Då vi i vår intervjuguide varit noga med att fokusera på frågor som undersöker hur själva upplevelsen av medverkan var och inte "fakta" av de tekniska mer konkreta delarna av hur produktionen gick till eller något liknande anser vi att vår intervjustudie är relevant för vårt ämne och uppfyller därför kraven för validitet.

2.5 Etiska kriterier

Den sjunde och sista fasen i en forskningsintervju är rapporteringsfasen där resultatet av undersökningen rapporteras genom att presentera vilka metoder som använts enligt etiska- och vetenskapliga kriterier genom en tydligt skriven uppsats (Kvale, Brinkmann 2009:118). De etiska kraven vi byggt vår studie på är framför allt tagna från Humanistisk-samhällsvetenskapliga forskningsrådets (HSFR) forskningsetiska principer. HSFR bygger sina etiska principer på fyra huvudkrav; informationskravet, samtyckeskravet, konfidentialitetskravet och nyttjandekravet. Dessa ska vi nedan redogöra kort för och även koppla till vår egen studie. Informationskravet: "Forskaren skall informera de av forskningen berörda om den aktuella forskningsuppgiftens syfte." (Vetenskapsrådet 1990:7). Detta tog vi i beaktande genom att för varje intervjuperson kort presentera oss själva med namn och från vilket universitet vi kommer samt att i stora drag berätta om vår studie, vad den handlar om och vilket målet är med den. Det andra huvudkravet är samtyckeskravet vilken handlar om att "Deltagare i en undersökning har rätt att själva bestämma över sin medverkan." (Vetenskapsrådet 1990:9). Våra intervjupersoner har enligt detta etiska krav rätt att samtycka till att vara med i studien vilket samtliga av våra intervjupersoner alltså gjorde. Det tredje

etiska huvudkravet är konfidentialitetskravet som handlar om att “/.../ alla i en undersökning ingående personer skall ges största möjliga konfidentialitet och personuppgifterna skall förvaras på ett sådant sätt att obehöriga inte kan ta del av dem.” (Vetenskapsrådet 1990:12). I enlighet med detta etiska krav har våra intervjupersoners uppgifter inte publicerats någonstans och i vår uppsats behandlas alla intervjupersoner anonymt eller med ändrade namn. Innan själva intervjuerna informerades intervjupersonerna även om att de skulle vara helt anonyma, något som dock inte var ett krav för de flesta av dem men som ansågs positivt.

Nyttjandekravet är det fjärde av de fyra huvudkraven och behandlar att “Uppgifter insamlade om enskilda personer får endast användas för forskningsändamål.” (Vetenskapsrådet 1990:14). Avsikten med våra intervjuer var att använda den insamlade informationen endast till denna studie och uppsats. I enlighet med detta etiska krav är det också endast det som informationen använts till (<http://www.codex.vr.se/texts/HSFR.pdf>).

3. Teoretiskt perspektiv och utgångspunkt

I det här kapitlet utforskas roller och autencitet utifrån, framför allt, Annette Hills teoretiska perspektiv och Erving Goffmans dramaturgiska perspektiv. I sista stycket belyser vi realityserien som fenomen, vad som utmärker dess programform och redovisar en kort bakgrundsbeskrivning.

3.1 Roller och autencitet

En viktig komponent i realityserier är att de gör anspråk på autencitet. Detta är ett begrepp som definieras olika i olika sammanhang men i realityserier handlar det om att det som händer är, och upplevs vara, verkligt och att deltagarna är på riktigt. De ska helst visa vilka de är och inte bara låtsas vara sig själva (Edin, 2005:25), vilket på många sätt kontrasterar Goffmans perspektiv. Goffman menar att alla spelar teater inför andra, alltså “publiken”, och därför alltid, mer eller mindre omedvetet, styr vilken bild andra ska få av dem (Goffman 1959/2013:25). Enligt Goffmans teori gör en individ olika *framträdanden* som kan definieras som den samlade aktiviteten hos en viss deltagare vid ett givet tillfälle, det vill säga den *roll* deltagaren spelar för att på något sätt påverka någon av de andra deltagarna (Goffman, 1959/2013:23). De *främre regionerna* är den plats där människor är inom syn- och hörhåll för “publiken” och där framträdandena äger rum (Goffman 1959/2013:97-98). Den *bakre regionen* fungerar som platsen där människor kan kliva ur sina roller, slappna av och eventuellt fundera på förbättringar till nästa framträdande (Goffman 1959/2013:101-102).

Det är intressant att Anna Edin i sin bok *Verklig underhållning - Dokusåpor, publik, kritik* (2005) tar upp Anne Jerslevs studie om "Expedition: Robinson" (2002) där Jerslev beskriver betydelsen av autencitet. I studien identifierar Jerslev tre viktiga strategier som används för att trycka på autencitet. Dessa strategier är dessutom typiska inslag i många realityserier.

Den första strategin är det intima kommunikativa rum som konstrueras i programmens intervju-, skvaller- och förtroendesituationer, som när deltagarna reflekterar över sig själva och varandra (Edin 2005:25). Goffman menar att en person antingen kan vara helt övertygad om sin roll eller så kan den vara cynisk, uppriktig och distanserad från den. Beroende på hur mycket man "är" sin roll, desto mer trovärdig framstår man (Goffman 1959/2013:25-26). "Den agerande kan vara uppriktig - eller vara ouppriktig men uppriktigt övertygad om sin uppriktighet" (Goffman 1959/2013:68) i ett framträdande. Som ett exempel på en intervju/förtroendesituation som kan kopplas till citatet av Goffman ovan sa en av våra intervjupersoner, Sara, att hon i en intervjusituation under inspelningen av realityserien hon deltog i fick frågan om hon ogillade en annan deltagare i realityserien. Hon ville framstå som snäll och svarade därför att hon till och med älskade den andre deltagaren, även fast hon egentligen inte gjorde det. Att hon valde att svara på detta sätt visar på att hon ville skapa en bild av sig själv som en snäll och rakt igenom godhjärtad person till publiken. De skulle inte få veta att hon egentligen inte älskade den andre deltagaren! Man kan säga att Sara i denna situation varit ouppriktig för att ställa sig själv i bättre dager. Goffman menar att sådana framträdanden, som exemplet med Sara ovan, oftare är mer förankrade i verkligheten då de är mer vanligt förekommande än helt hederliga och uppriktiga framträdanden (Goffman 1959/2013:68).

Den andra strategin Jerslev menar används för att trycka på autencitet är när deltagarna gör anspråk på ett autentiskt jag och därmed är tydliga med att vara "sanna mot sig själva". Den tredje typiska strategin i realityserier är den iscensättning av ett autentiskt jag som uppstår i situationer då deltagarna inte aktivt poserar eller interagerar med kameran. På samma gång är det uppenbart att deltagarna ska spela roller och medvetet agera framför kameran. Man kan säga att realityseriernas autencitetspråk hela tiden spelar på spänningsförhållandet mellan äkta, skapad och låtsad uppriktighet. Deltagarna är sig själva samtidigt som de spelar sig själva i enlighet med vissa, ibland förutbestämda, normer. Ser man till deltagarnas namn så

antyder dessa ofta att deltagarna till hälften är verkliga och till hälften iscensatta personer; Robinson-Robban, Baren-Meral och Naken-Janne för att ta några exempel (Edin, 2005:26).

Hill (2005) tar upp Erving Goffmans teorier om att individer spelar olika roller och gör olika framträdanden beroende på om de är i hemmet framför familjen eller på jobbet framför chef och arbetskamrater (Hill 2005:90). Runt omkring individer finns ständigt rekvisita och dekorationer i form av exempelvis hus, bilar och kläder. Dessa ting är nödvändiga för alla individer när de utför sina roller. I alla sociala sammanhang är den uppträdande personen medveten om sin publik och det är även den personen som bestämmer vad som ska avslöjas eller hemlighållas för publiken (Hill 2005: 73).

Hill (2005) tar upp "Big Brother" som exempel och menar på att det i denna typ av program finns två publikgrupper, den som är på insidan av huset och den som befinner sig på utsidan. Det är de på insidan av huset som i första hand ser vad som händer bland deltagarna men inte ens denna information är fullständig då deltagarna inte kan se exakt allt som de andra deltagarna gör. Publikgrupperna på utsidan, alltså TV-tittarna, får informationen "i andra hand". Dock får tittarna både ta del av deltagarnas främre regioner och bakre regioner. Detta får tittarna ta del av när de får se deltagarnas sociala interaktioner med de andra deltagarna när de försöker spela sina roller på ett övertygande sätt i den främre regionen. TV-tittarna får också se den "riktiga" personen bakom skådespelaren, i den bakre regionen, då de andra deltagarna inte är närvarande. "None of them in the house would actually really know if, like, one of them was acting up or not." (Hill 2005:73). Om scenerna som visas är skapade eller inte är svårt för tittaren att avgöra. Detta resonemang är komplext då det betyder att även om tittarna har ett fågelperspektiv på deltagarna när de sitter framför TV:n, så lär de ändå inte känna deltagarna överhuvudtaget (Hill 2005:73).

3.2 Realityserier, vad är karaktäristiskt?

Realityserier, eller med annat ord "dokusåpor", är en genre av TV-program som hade sitt genombrott år 1999. Begreppets betydelse har ändrats då det från början betecknade det som handlade om "verkliga människor" i serieform till att betyda "vanliga människor" som placeras i en konstruerad situation där de ska leva tillsammans och på olika sätt utföra olika typer av uppdrag, tävlingar och liknande. I de flesta fall är publikgrupperna delaktiga och en avgörande aktör för hur realityserien slutar (Granskningsnämndens rapportserie 2001:5).

Trots att det mestadels är ”vanliga människor” som deltar i realityserier och även fast publiken tillåts medverka samtidigt som programledare och ”experter” har en mer undanskymd roll går det inte att säga att realityserier är en mer ’demokratisk’ form av TV än andra program där dessa delar in finns med. Detta beror på att realityprogram ofta bär med sig normativa frågor som till exempel handlar om hur man bör agera och tänka i olika sammanhang (Granskningsnämndens rapportserie, 2001:5). Därav får publiken ta del av ämnen rörande moral, relationer och vardagsproblem samt personligheter som de kan reflektera kring och identifiera sig med trots att dessa ämnen ofta är vinklade åt ett visst håll. Faktumet att realityprogram inte är demokratiska beror alltså främst på att de är byggda efter och huvudsakligen handlar om saker inom realityseriens ramar vilket medför att de ageranden, handlingar och reflektioner man får se och ta del av ofta är påverkade av en viss åsikt och vinkling. I många fall handlar denna vinkling om att konstruera baktaleri och konflikter mellan realityseriedeltagarna. Därmed blir ofta ett slags ”allas krig mot alla” en karaktäristisk situation i en realityserie (Granskningsnämndens rapportserie 2001:6). Det som existerar i realityserier kan beskrivas som ”den plats där man befinner sig för stunden och de regler som gäller där samt av de rollkaraktärer som deltar i det pågående spelet –ett spel som följer ett välbekant dramatiskt mönster, men som upplöses i samma ögonblick som kamerorna slocknar.” (Granskningsnämndens rapportserie 2001:6). Det som sker i realityserier sker i en begränsad värld men har stor betydelse för sin tids sociala sammanhang (Granskningsnämndens rapportserie 2001:6) då de, som ovan nämnt, utgör en del av många ungas liv och diskuteras både i media och mun till mun mellan människor dagligen.

För att ett realityserierna ska hamna på agendan hos människor och bli omdiskuterat krävs det att de innehåller de typiska segment och episoder som utmärker televisionen som kulturell form. Ofta hamnar realityserier på en bra sändningstid och under reklampauserna visas ofta klipp från programmen. För att locka tittarna att fortsätta titta planeras ofta programmen efter var en reklampaus ligger, så att spänning byggs upp precis innan pausen (Edin 2005:28-29). Detta är några exempel som visar på att realityserier är ett symptom på vår kommersiella och postmoderna kultur (Edin 2005:19).

3.3 Realityseriens bakgrund

När realityserien kom blev den märkt som det nya. Det var ett nytt koncept, nya format och nya upplevelser. Dessutom fanns det inom genren någonting för alla. Var fenomenet från

början kommer från är svår att säga. Annette Hill (2005:14-15) försöker i sin bok *Reality TV* reda ut detta genom att dra paralleller till utvecklingen av “popular factual television” och sammansmältningen mellan tre olika typer av medieproduktion: tabloid-journalistiken, dokumentär-TV och utvecklingen av underhållningsmedier. Denna utveckling skedde under 1980-talet när medieindustrin växte i framför allt i Amerika, Västra Europa och Australien. Utvecklingen berodde till stor del på en kommersialiserad mediemiljö i och med att datoranvändning ökade samtidigt som nätverk och kabel-TV utvecklades (Hill, 2005:14-15).

Man kan säga att reality-TV utvecklades i tre steg. Först började det med att “infotainment” eller så kallad “tabloid-TV” producerades under 1990-talet i USA. Infotainment avser en hybrid mellan informations- och underhållningsprogram. Det kunde till exempel handla om program som “Crimewatch UK” som rör polisarbete och brottslighet (Hill, 2005:24). Nästa steg framåt kom på 1990-talet då dokusåpan och livsstilsprogrammen gjorde framgång. Dessa var Storbritanniens svar på “infotainment” i mitten på 1990-talet. Mellan 1995 och 1999 sändes 65 stycken olika dokusåpor på brittisk TV vilka lockade ungefär 12 miljoner tittare (Hill, 2005:27).

Det tredje steget är utvecklingen av “reality gameshows” som är det som vår uppsats inriktar sig på. Den sortens realityserier fick sitt genombrott i början av 2000-talet och det blev då populärt att i serierna placera vanliga människor i ovanliga miljöer (Hill 2005:31). Svenska “Expedition Robinson” kom som en ny typ av äventyrsserie och i början fick serien mycket kritik på grund av att den ansågs förespråka en inhuman människosyn. Dessutom förekom det ofta mobbing, förnedring och lömskhet, vilket upprörde tittarna (Furhammar 2006:241). Kanal 5 startade kort därefter upp “Villa Medusa”, som var en mer medelmåttig variant av “låt ett gäng utagerande figurer bo ihop under svåra levnadsomständigheter och låt kamerorna kolla in hur osams de blir” (Furhammar 2006:246), vilket kan ha varit startskottet för den typ av realityserie som denna uppsats behandlar. “Villa Medusa” kom snart att förknippas med sexism, sprit och bråk vilket är något som även karakteriserar många av dagens realityserier (Furhammar 2006:246-247).

4. Resultat och analys

I detta kapitel besvaras frågeställningarna utifrån de tre huvudresultat vi fått fram av vår studie. Resultaten redogör vi vidare för i förhållande till de teoretiska perspektiv vi baserar vår uppsats på.

4.1 Problematik kring begreppet roll

Genomgående svarade intervjupersonerna att de inte tycker att de spelat roller under sin medverkan i realityserierna utan att de varit sig själva. Detta kan dock diskuteras då alla även säger att de ändå försökte framställa sig själva som exempelvis extra glada och roliga eller att de helt enkelt försökte tona ner sig själva under sin medverkan.

Enligt Goffman försöker individer skaffa sig upplysningar om andra individer när de kommer i kontakt med varandra. Dessa upplysningar, som kan handla om allt från individens kompetenser till uppfattningar om andra människor, används därefter av de enskilda individerna till att definiera situationen med (Goffman, 1959/2013:11). Detta möte, där olika individer möts och skapar sig en uppfattning av situationen med hjälp av upplysningar av de andra individerna, kan kallas interaktion. Interaktioner kan alltså förklaras som individernas inflytande på varandra när de befinner sig i varandras fysiska närvaro (Goffman, 1959/2013:23). Om man ska utgå från detta resonemang blev våra intervjupersoner därför under sin medverkan medvetet eller omedvetet påverkade av den situation de befann sig i. Utifrån Goffmans interaktionsbegrepp går det alltså att förstå att om deltagare i en realityserie beter sig utagerande och uppseendeväckande påverkar det de andra deltagarnas sätt att handla. För att ta ett exempel på individernas inflytande på varandra berättade intervjupersonerna att de hade varit sig själva hela tiden under sin medverkan. De sa dock samtidigt att de, till exempel, "tonade ner" sig själva eller försökte vara extra snälla, roliga och trevliga genom att exempelvis dansa eller dra skämt. Detta kan tolkas som en motreaktion till de mer utstående personligheterna i serierna, som några av våra intervjupersoner uttryckte det; uppenbart spelade olika roller för att göra sig själva mer uppseendeväckande.

Det går att ställa sig frågande till om deltagarna tycker att det är för konkret att kalla sitt eget handlande och tillvägagångsätt under sin medverkan i de olika realityserierna för roll och därför blir överrumplade när de fick frågan under intervjuerna. Detta kan kanske vara förklaringen till att alla intervjupersonerna svarade nekande till att ha spelat en roll men

senare i intervjuerna berättade att de ändå betett sig på ett speciellt sätt för att skapa önskat intryck. Det kunde handla om att de antingen hade kopplat på sitt bästa jag, varit extra glada och trevliga, tonat ner sig själva, festat extra hårt eller framhävt en viss bit av sig själva, som en av intervjupersonerna sa att hon gjort genom att framhäva sin musikaliska läggning så att hon skulle framstå som en duktig musiker inför publiken.

En av våra intervjupersoner, Niklas, säger att han var sig själv i serien och att han inte funderat så mycket på vilken bild människor skulle få av honom även fast han festade mycket och betedde sig uppseendeväckande. Han såg det inte som ett problem om människor skulle tycka att han var lite galen då han tycker att han, även innan sin medverkan, alltid varit festens mittpunkt. Dock går det att säga att Niklas hade en viss stil som han framhävde under inspelningen, en speciell del av hans persona. Persona är en benämning på det vi bör vara för att uppfylla våra egna förväntningar. Man skulle kunna säga att det är ett sätt att skydda andra människor från sanningen om en själv. Utan persona skulle vi inte leva ett civiliserat socialt liv. Detta eftersom vi anpassar våra persona efter situation och därmed kan ha olika masker vid olika tillfällen; en mask vid en arbetsintervju och en annan under medverkan i en realityserie till exempel. Om man sätter ihop en individs alla masker blir det individens persona. På så vis blir det möjligt för oss människor att umgås med andra, även människor vi inte tycker om, på ett lämpligt vis för den bild vi vill ge andra av oss själva (Moxnes, 2007:143-144). Det går alltså att säga att även fast Niklas berättar att han varit sig själv hela tiden under inspelningen framhävde han bara en särskild bit av sig själva, en särskild del av sin persona. Detta gjorde han för att publiken skulle få en bild av honom som en galen partykille även fast det egentligen inte visar en rättvis bild av vem Niklas egentligen är. Han var sig själv i sin festmask/festroll under sin medverkan i realityserien men han var inte sig själv i sina andra masker eller roller vilka sköts undan och inte syntes.

Intervjupersonerna tycker som tidigare nämnt att de varit sig själva under sin medverkan i respektive program. En aspekt att ha i åtanke är dock att samtliga av dem har varit tvungna att anpassa sig till en ny miljö, omgivning och nya människor. Dessutom har det funnits en regissör och ett TV-team omkring dem som observerar och filmar dem vilket troligen har en stor inverkan på känslan av att hela tiden befinna sig "on stage", eller i den främre regionen. Den främre regionen är ett begrepp myntat av Goffman och är platsen där framträdanden äger rum. Det är alltså den plats i vilken en eller flera individer talar till varandra och/eller där individer upprätthåller sig inom syn- och hörhåll från möjliga samtalspartners (Goffman

1959/2013:98). Framträdanden i sin tur är “den samlade aktiviteten hos en viss deltagare vid ett givet tillfälle som tjänar till att på ett eller annat sätt påverka någon av de andra deltagarna.” (Goffman 1959/2013:23). Det är alltså lätt att anta att våra intervjupersoner, på plats under inspelningarna, hade det svårt att hålla sig helt “neutrala” och som sig själva hela tiden. Varför det måste varit svårt beror på att praktiskt taget allt skedde i den främre regionen där andra människor hela tiden fanns för att påverka varandra i olika riktningar på ett både medvetet och omedvetet vis.

Under en av våra intervjuer med intervjupersonen Clara, framgår det att hennes motiv till att vara med i realityserien var att marknadsföra sin musik och för att hon ville prova på något nytt. Hon säger också att hon har ett bekräftelsebehov och älskar att stå framför kameran. Under intervjun är Clara väldigt noga med att verkligen få fram att hon älskar att stå framför kameran och att hon hela tiden var sig själv. Det är dock ytterst svårt att avgöra, både för deltagarna och TV-publiken, ifall Clara verkligen varit sig själv. Det är speciellt svårt att avgöra om man inte från början känner Clara men även för dem hon känner kan det vara svårt att tyda. Annette Hill skriver i sin bok *Reality TV, audiences and popular factual television* att de flesta tittare anser att realityprogram aldrig kan bli helt autentiska, bortsett från när de är filmade på ett sätt så att de medverkande är helt ovetande om att de blir filmade. Hill menar att tittarna helt enkelt inte tror att vanliga människor kan vara sig själva på TV om de vet att de blir filmade. Vidare skriver Hill att det finns ett generellt antagande som säger att om människor skulle vara sig själva helt och hållet på TV skulle det nog inte bli särskilt rolig TV (Hill 2005:65). Utifrån denna tes är det lätt att misstro att Clara och våra andra intervjupersoner faktiskt var sig själva helt och hållet när de deltagit i de olika realityserierna.

4.2 Mediekonstruktioner och medieframställningar

Den slutgiltiga medieframställningen är något som våra intervjupersoner inte själva kunde påverka. Producenterna av realityserien bestämmer genom klippning och annat efterarbete hur materialet ska vinklas och därmed hur den slutgiltiga mediekonstruktionen blir. Samtliga intervjupersoner nämnde att de blivit tilldelade tydliga karaktärer när de i efterhand sett de färdiga realityserierna vilket är ett exempel på mediekonstruktion och medieframställning av deltagare i realityserier.

Niklas var med i en realityserie som fokuserar mycket på fylla, sprit och sex. Han säger att deltagandet var väldigt slitsamt då deltagarna var fulla varje dag i en månad. Vilket är annorlunda från de andra realityserierna, från vilka vi intervjuat tidigare deltagare, där alkoholen framför allt kommit in i bilden när kameran stängts av.

Producenten fastnade för en viss del av Niklas persona, nämligen hans frigjorda och öppna stil under inspelningen. Niklas tror att detta var bidragande till att han framställdes på samma sätt, som en skäggig och sexfixerad kille, serien igenom. Vissa av de "masker", alltså delar av hans persona (Moxnes 2007: 144), som även de passade in på hans persona i stort visades inte, vilket Niklas var medveten om. Niklas säger till exempel att "om jag skulle läsa en bok till exempel, så skulle dom ju inte ta med det liksom..." vilket visar på att vissa av maskerna i hans persona inte fick vara med i själva realityserien och klipptes bort. Detta är något som bidrog till att ställa in fokus på hans karaktär som sexfixerad. Att ta med en scen där han läser en bok skulle inte passa in i den karaktärskategorin. Under intervjun sa Niklas att "Jag är väldigt förknippad med antingen skägg eller sex liksom. Det är lite tröttsamt men samtidigt något jag lärt mig att leva med.". Niklas fick alltså en tydlig karaktär. Som Anna Edin skriver i sin bok *Verklig underhållning - Dokusåpor, publik, kritik* (2005) handlar realityprogram om "sanning och falskhet, ärlighet och oärlighet, verklighet och konstruktion." (Edin 2005:39). Hon skriver vidare att tittarna är väl medvetna om att reality-TV är mediekonstruktioner och att någon suttit och redigerat programmen men att de senare ändå pratar om programmen, och då framför allt dess deltagare, "med utgångspunkt att det som händer i programmen är "på riktigt"." (Edin 2005:40). Edin menar alltså att tittarna vet att det är mediekonstruktioner och att klippningen är vinklad men att de ändå diskuterar programmen som "äkta" händelser. Därmed kommer karaktärer som Niklas karaktär till liv och blir "äkta" personer trots att exempelvis Niklas karaktär bara speglar en liten del av vem han egentligen är, hans hela persona.

Alex berättar att det i början kändes väldigt tillgjort och obekvämt och att producenterna ofta under inspelningen av serien var inblandad i vad som skulle sägas och göras. "I början kände vi inte varandra alls, ingen kände någon" säger han och förklarar att utan en storyline så hade det antagligen blivit svårt att få till en intressant inledning. Sara som deltog i samma serie som Alex håller med om detta. Enligt henne blev deltagarna, precis när de kommit fram till destinationen där delar av serien skulle spelas in, dirigerade att stå på ett onaturligt sätt, i en halvcirkel, och samtidigt prata lyriskt över hur varmt och skönt klimatet var och att de snart

ska springa och bada. "Ja, så jag tyckte det var jättejobbigt i början för jag kände mig så jävla krystat, var tvungen att säga saker som de ville ha med för att föra handlingen vidare." säger Sara. Vidare berättar hon att "jag kände att jag såhär var tvungen att alltid vara positiv och glad", någonting som hon berättar om som en negativ upplevelse, trots att hon tidigare berättat att hon ville att tittarna skulle se henne som en glad, snäll och rolig tjej. Teorin om att realitydeltagare har ett autenticitetspråk som hela tiden skiftar mellan äkta, skapad och låtsad uppriktighet blir här tydligt. Ibland får de agera efter förutbestämda normer, i Saras fall handlar normen om att vara positiv och glad. Det skulle alltså kunna sägas att hon spelar efter en karaktär och är till hälften verklig och till hälften iscensatt (Edin, 2005:26).

Alex säger att hans karaktär blev den trevliga och snälla ledaren, någonting som passade honom bra då han från början varit orolig över hur han skulle framställas. Han uppger även att han blivit dirigerad att säga saker och uttrycka sig på ett visst sätt. Dock såg han detta mest som en slags hjälp i hans deltagande då han inte är så bekväm framför kameran. Men han har även blivit ombedd att agera på ett visst sätt under vissa situationer. Alex berättar att han under en båtfärd blivit tillsagd att agera på ett drygt och avvisande sätt mot en av de andra manliga deltagarna. Han skulle helt enkelt "spela" att han ogillade honom samtidigt som han skulle vara charmig och snäll mot tjejerna i serien. Denna situation kan beskrivas utifrån de två publikerna, som Annette Hill tar upp utifrån Erving Goffmans teori. De två publikerna handlar om att det finns dels en publik på insidan som endast ser en deltagare där och då. Det finns dock en till publik, TV-publiken, som följer en deltagare både när den interagerar med andra deltagare och när den är själv. I scenariot med Alex, som beskrivet ovan, var både publiken på insidan (de andra deltagarna) samt publiken på utsidan (TV-tittarna) helt omedvetna om att detta var en uppgjord scen och att det var producenterna som uppmanat Alex att agera på ett visst sätt (Hill 2005:73). Därför blir det, i en sådan situation, omöjligt för både tittaren och de andra deltagarna i serien att avgöra om Alex i efterhand är ärlig när han säger att han faktiskt blev uppmanad av producenterna att ogilla den andra deltagaren eller om det är han själv som helt enkelt valde att agera så.

Saras karaktär uppkom efter att hon uttryckt sig på ett skämtsamt sätt angående killar under audition till realityserien hon senare deltog i. Hon berättade att hon "gillar killar med långt hår och skägg, lite som Jesus!". Hennes karaktär blev efter det "tjejen som älskar Jesus-killar" och "den glada, lite flummiga". Producenterna uppmanar sedan henne att komma in på detta under många delar av inspelningen. För hennes del blev det nästan så mycket fokus på

långhåriga killar att Sara tycker att hela hennes medverkan kretsade kring detta. Hon blev ofta pushad att upprätthålla denna karaktär vilket lyser igenom i hela serien. Dessutom träffar Sara en långhårig kille under inspelningsperioden och hon berättar att det stört henne hur mycket fokus det blev på honom. Även om Sara ofta pratade om hur kul det var att hänga med tjejkompisar och liknande kom nästan endast klipp där hon nämner långhåriga killar med i själva serien. Sara uppger att hon har irriterats över sin mediala framställning och att producenterna så tydligt skapat karaktärer för de olika deltagarna. Karaktärer som de sedan klippte scenerna efter. Dessutom förvånade det henne att det var så mycket påtryckningar som det var. Det går här att dra paralleller till Edins diskussion i boken *Verklig underhållning - Dokusåpor, publik, kritik* (2005). Edin skriver om hur deltagarna är sig själva men samtidigt spelar sig själva i enighet med förutbestämda normer och skiftar under tagningen mellan äkta, skapad och låtsad uppriktighet (Edin, 2005:25). Sara uppger att hon känt sig pressad att agera på ett visst sätt under inspelningen och att det påverkade hur slutresultatet blev.

Osäkerheten och obekvämheter som både Alex och Sara beskriver kan förklaras med att de fick så tydliga karaktärer att spela i realityserien. Osäkerheten kan vidare bero både på att producenterna ofta sa till dem vad de skulle prata om men också att de efter ett tag i serien insåg att producenterna vinklade dem åt ett särskilt håll för att få fram en speciell del av deras personlighet. Osäkerheten och obekvämheter kan också förklaras med kunskapen om personligheter ur grupp psykologins synvinkel. Ur detta perspektiv går det nämligen att se på människors beteenden som försök till meningsskapande kommunikation med andra människor (Moxnes 2008:50). "Genom nya relationer både skapas och hotas identiteten" eftersom vi ofta förändras och känner oss ängsliga när vi hamnar i nya grupper (Moxnes 2008:50). I våra deltagares fall är grupperna dessutom inte självvalda, vilket antagligen kan öka nervositet och obekvämheter ännu mer. I takt med att tiden gick blev stämningen dock alltmer bekväm då både Alex och Sara vände sig vid sättet som realityserien producerades och därmed även kunde slappna av mer i sig själva och då även sina karaktärer.

Intervjupersonerna ser på den slutgiltiga medieframställningen på olika sätt. Hur intervjupersonerna såg på sin medverkan innan och efter den färdiga mediala framställningen går att koppla till de olika relationerna en individ kan ha till sitt framträdande som Erving Goffman presenterar i sin bok *Jaget och Maskerna* (1959). På den ena sidan finns den cyniska och distanserade individen som är mer skeptisk till sitt eget framträdande och inte ens själv låter sig övertygas av det (Goffman 1959/2013:25-26). Tvivel som fanns bland vissa av våra

intervjupersoner handlade om hur upplägget till realityserien skulle se ut och hur de skulle bli framställda. Hos de som tvivlade på upplägg och medial framställning kan även tydas det cyniska och distanserade sätt att se på sitt eget framträdande, som beskrivet ovan. Detta sätt att se på sitt framträdande närmar sig våra intervjupersoner Alex och Saras inställning till sin medverkan. Det cyniska och tvivlande sättet att ta till sig sin medverkan och sitt framträdande i det stora hela kan till viss del förklaras med att både Alex och Sara var oroliga och kritiska gentemot deltagande i realityserie från första början. Både Alex och Sara uttrycker att de var rädda att skämma ut sig och därför var väldigt glada över att de var helt medvetna om när kameran var igång. Vidare har vi har den övertygade individen, den som tror så mycket på sitt eget framträdande att det blir verkligt till och med för individen själv (Goffman, 1959/2013:25-26). Detta kan vara anledningen till att Niklas, Calle och Clara, som passar in som de övertygade individerna, var helt eller nästan helt bekväma med sina respektive medieframställningar. De sa sig alla gilla uppmärksamheten de fick och berättade också att de var bekväma när de medverkade i respektive realityserie.

Våra intervjupersoner påstår att seriernas producenter oftast har sökt människor som är ”sköna” och som kan passa in på en eller någon typ av personlighet, i en särskild karaktär. Bland våra intervjupersoner går det till exempel att hitta karaktärsdrag som ”den trevliga och snälla”, ”den flummiga, roliga och glada” eller ”musikern med personliga problem”. Ett typiskt drag hos realityserier är “allas krig mot alla” samt att realityserier oftast innebär att karaktärerna deltar i ett spel som följer ett välbekant dramatiskt mönster (Granskningsnämndens rapportserie, 2001:6). Detta betyder att en förutsättning för att möjliggöra detta “krig” och dramatiska mönster i serierna är att producenterna hittar en viss typ av karaktärer som kan blandas med varandra och delta i serien. På så sätt blir realityserierna intressanta och lockar tittare.

Att realityserier ofta anspelar på baktaleri och intriger är allmänt känt och det är oftast denna dramatik som lockar människor till att följa serierna vilket vi bland annat kom fram till genom enkätundersökningen *Unga och realityserier* som genomfördes under delkursen *Analys och utredningsmetod* under april månad 2014. I den akademiska artikeln *Gossip as strategy* som behandlar baktaleri i realityserien “Big Brother” står det att skvaller är en viktig social aktivitet som fungerar som en slags underhållning för dem som ägnar sig åt det (Thornborrow, Morris, 2004:249). Att analysera detta baktaleri är på många sätt komplext då deltagare i realityserier är medvetna om att det de säger och gör blir filmat. Därmed blir deras handlingar

och utsagor offentliga handlingar (Thornborrow, Morris, 2004:268). Det går därför att anta att det som sker i realityserier många gånger framställts efter påtryckningar från producenterna snarare än att deltagarna själva står bakom allt det som händer och sägs.

4.3 Realityseriens längd och graden av påverkan från producenterna - viktiga faktorer som påverkar deltagarnas upplevelse av sin medverkan i efterhand

Genomgående i våra intervjuer har det visat sig att de deltagare som i efterhand påverkats nämnvärt av sin medverkan är de som medverkat i realityserier som spelats in under en längre tid och där deltagarna får mycket lite, eller inget, direktiv från producenterna. I kontrast till detta har de deltagare som medverkat i serier som spelas in under kort tid och med mycket direktiv från producenterna inte påverkats alls, eller mycket lite, av sin medverkan.

Realityserier har ofta en "finna sig själva"- och "jobba med sig själva"-mentalitet. Det finns knappt några andra program eller situationer där "ärligt talat" uttalas lika mycket som i realityserier. Alla dessa aspekter påverkar deltagarna i realityserier (Edin 2005:64). Ur våra intervjuer har vi dock kommit fram till att alla realityserier inte är lika mycket "reality" som det verkar. Våra intervjupersoner Alex och Sara menar att stora delar av serien de båda medverkade i spelades in med tydliga direktiv från producenterna. Ibland förekom inspelningar baserade på manusliknande material och precisa instruktioner. I efterhand konstaterade de att de inte påverkats alls eller mycket lite av sin medverkan i serien. De hade varken påverkats på ett personligt eller känslomässigt plan och inte heller i fråga om jobb; de kan idag få samma jobb och jobberbjudanden som de kunde få innan sin medverkan. Faktumet att Alex och Saras medverkan var mer av ett skådespel än äkta känslor och handlingen kan vara bidragande till att de inte påverkades nämnvärt av serien i efterhand. En annan faktor att ta i beaktande är att Alex och Saras serie spelades in under betydligt kortare tid än serierna som våra övriga intervjupersoner deltagit i vilket även det kan vara betydande för hur pass påverkad en deltagare i en realityserie blir av sin medverkan. De andra tre personerna vi intervjuat menar att de påverkats av sin medverkan i efterhand. Gemensamt för deras serier är att de spelades in under ett längre tidsintervall och att inspelningarna skedde utan eller med ytterst lite påverkan från producenterna.

Den "finna sig själva"- och "jobba med sig själva"-mentalitet (Edin 2005:64) som nämns ovan finns närvarande i de realityserier som några av våra intervjupersoner medverkat i,

nämligen de serier som spelades in under en längre period och är mindre styrda av producenterna. Sådana serier har våra intervjupersoner Clara, Calle och Niklas medverkat i och samtliga berättar att deras medverkan påverkade dem i efterhand. Clara säger till exempel att hon tog tag i ett långvarigt problem under inspelningarna och att “det kunde vara jobbigt ibland när de skulle spela in och jag egentligen bara ville ligga under täcket och gråta. Men å andra sidan tvingade det mig att verkligen ta tag i allting på en gång och jag har inte lidit av detta i efterhand. Jag är annars en individ som gräver ner mig i ångest men jag fick på något sätt en push i och med att jag blev filmad att göra något åt min ångest på en gång.” Clara tog alltså tag i ett problem hon dragits med länge och “jobbade med sig själv”. Senare i intervjun berättar hon att hennes medverkan hjälpte henne att klara av att ta tag i problemet på riktigt. I efterhand går det alltså att säga att hennes medverkan påverkade henne i en positiv riktning. Calle och Niklas säger att de påverkades både positivt och negativt i efterhand. Calle säger att han fick ut många bra saker av sin medverkan och även vissa dåliga; “visst är det svårare att få vissa jobb men samtidigt lättare att få andra”. Niklas är inne på samma bana och menar att hans deltagande var positivt då det är en sådan upplevelse han alltid velat vara med. På så sätt går det att säga att han “hittade sig själv” under sin medverkan i realityserien. Niklas menar vidare att det även finns vissa negativa aspekter med medverkandet; “Jag har kanske fått nåt enstaka hat-mail men det är oftast bara avundsjuka och bitterhet liksom. Svenskar har en tendens att vara så. Fult att sticka ut liksom. Jantelagen. Lagom är bäst. Självklart har min medverkan påverkat jobb och så. Vissa jobb kan jag inte få. Men det är smällar man får ta. Står fortfarande fast vid att det var mitt livs roligaste år liksom... Och då blir det helt plötsligt värt vissa uppoffringar jag har fått ta.”

5. Diskussion och slutsats

5.1 Inledning

Vårt huvudsakliga syfte med denna studie har varit att förstå realityserier som fenomen utifrån tidigare deltagares perspektiv. Utifrån detta syfte kom vi fram till tre stycken huvudsakliga resultat. Det första resultatet är att samtliga av intervjupersonerna svarade att de inte tycker att de spelat några roller under sin medverkan, utan att de varit sig själva. Detta kan dock diskuteras då alla intervjupersonerna också nämner en eller flera personlighetsdrag som de försökte framhäva eller tona ner för att framstå på önskat vis i realityserien. Det andra

resultatet visar på att den mediala framställningen skilde sig helt, eller till viss del, från vad våra intervjupersoner förväntat sig. Detta blir särskilt tydligt då det visade sig att alla deltagare fått tydliga karaktärer i de färdigklippta serierna. Karaktärer som de i de flesta fallen inte trott skulle vara så pass framträdande. Det tredje resultatet är att deltagarna i de serier som spelas in under en längre tidsperiod och där deltagarna inte får nämnvärda instruktioner för hur de ska agera av producenterna, påverkas i efterhand av sin medverkan. Detta ställs i kontrast till deltagarna som varit med i serier som spelas in under kortare tid och med mycket instruktioner från producenterna som säger sig inte påverkats alls.

5.2 Metoddiskussion

Metoden som användes för denna studie var kvalitativ semi-strukturerad intervju. Denna metod passade vår studie då vi ville analysera ett antal intervjupersoners tankar, erfarenheter och åsikter av att ha deltagit i en realityserie snarare än att på ett kvantitativt vis använda oss av ett stort urval och få ett statistiskt mer säkert resultat. En fördel med kvalitativa intervjuer är just att de ger information på ett djupare plan, något som är betydligt svårare att komma åt med en kvantitativ studie. Kvalitativa semi-strukturerade intervjuer har därför passat vår studie bra. I jämförelse kan tas, till exempel, mer strikta intervjuformer som strukturerade intervjuer som inte hade passat vår studie på samma sätt då de inte hade tillåtit ett liknande samtal mellan oss och intervjupersonerna under intervjuerna. Semi-strukturerade intervjuer var en passande metod för vår studie då intervjuerna blev mer spontana och dessutom tilläts information som inte var direkt kopplade till frågorna att komma upp i intervjuerna.

Intervju som metod kräver dock en tidsplanering där både intervjuperson och den som ska intervjuas måste planera in en passande tid för intervjun. Detta ledde till svårigheter för oss då våra intervjuer skulle genomföras med en viss grupp människor som visade sig svåra att få tag på. Detta ledde till att vi tyvärr inte genomförde någon intervju öga mot öga utan använde oss av plattformar som Skype, telefon och mail för att genomföra dem.

5.3 Resultatdiskussion

Inför vår intervjustudie hittade vi passande litteratur. Vi har speciellt haft nytta litteratur av Annette Hill och Erving Goffman som tar upp deras teoretiska perspektiv kring roller, autencitet och individers egen förmåga att påverka framställning, både medvetet och

omedvetet. Ett genomgående mönster i våra intervjusvar är att ingen av deltagarna har upplevt att de själva aktivt spelat någon roll. Däremot uttryckte samtliga att de påverkat sin framställning och/eller blivit hjälpta att påverka den. Detta är något som kan kopplas till Goffmans perspektiv som menar att det finns olika regioner där människor kan bete sig på olika sätt. I den främre regionen, menar Goffman vidare, spelar alla en roll och där håller alla så kallade framträdanden. Eftersom realityserier handlar om att flera människor kommer samman och filmas länge och mycket betyder det att den främre regionen är den de medverkande oftast befinner sig i. Detta leder till slutsatsen att deltagarna i alla fall spelade omedvetna roller under hela sin medverkan i realityserien. Ordet "karaktärer" är något som dykt upp vid ett flertal tillfällen under våra intervjuer. Intervjupersonerna var i de flesta fall inte beredda på att de i den mediala framställningen skulle bli kategoriserade som en viss typ av person och karaktär. Enligt intervjupersonerna har producenterna i vissa fall påverkat vad som skulle ske i serierna genom att ställa vinklade frågor och i samtliga fall har producenterna påverkat hur deltagarna framställts i slutändan genom att klippa serien så att det är en särskild karaktär som visas och upprätthålls. Enligt Hill är denna typ av framställning känd och stora delar av tittarna tror inte på att det som sker i realityserier kan vara äkta. Trots detta finns en förvirring hos tittarna som även fast de tvivlar på äktheten diskuterar det som har hänt i serierna som verkliga händelser.

Att hitta tidigare forskning inom vårt område och ur deltagarperspektiv var svårt. När vi på LUBsearch använde sökorden "reality-TV" och "participants" hittade vi, som tidigare nämnt, endast den vetenskapliga artikeln "Gossip as strategy: The management of talk about others on reality TV show 'Big Brother'" (2004) av Joanna Thornborrow and Deborah Morris från Cardiff University i Wales. I artikeln studeras skvaller som en aktivitet i realityserien "Big Brother". Resultatet i denna studie visar att deltagarna i "Big Brother" använder skvaller för att på ett strategiskt sätt etablera sociala relationer och för att framstå i god dager för tittarna. Detta resultat skiljer sig från vårt eftersom Thornborrow och Morris kommit fram till att deltagarna aktivt agerar genom att skvallra för att gynna sig själva och sitt medverkande medan ett av våra huvudresultat handlar just om att realityseriedeltagarna inte aktivt säger sig ha påverkat bilden tittarna skulle få av dem genom att spela roller. Dock har vi kommit fram till att de ändå, på ett sätt, försökte påverka bilden publiken skulle få av dem. Detta gjorde de genom att exempelvis vara extra roliga eller glada, vilket liknar Thornborrow och Morris resultat. Anledningen till att denna studies resultat liknar våra resultat på denna punkt beror framför allt på att den behandlar ämnet realityserier och gör detta med fokus på deltagarna.

Varför Thornborrows och Morris studie dock även skiljer sig från vår på några punkter beror antagligen dels på att den fokuserar på skvaller bland deltagare men främst på att den är utförd med textanalys som metod till skillnad från vår studie som har kvalitativa intervjuer som metod. De kvalitativa intervjuerna gav oss nämligen även möjligheten att komma fram till ytterligare resultat som handlade om deltagarnas upplevelse av sin medverkan i efterhand vilket är ett resultat en textanalytisk metod inte hade tillåtit.

5.4 Vidare forskning

Resultaten av genomförd studie visar på skäl till fortsatt forskning om realitygenren utifrån deltagarperspektiv då det inte finns utförlig forskning på området idag. Det skulle vara intressant med en kvalitativ studie om företagen som producerar realityserierina. Anser produktionsbolagen att den slutgiltiga mediekonstruktionen blir vinklad åt särskilda håll? I så fall, varför vinklar de? Vilka konsekvenser medför dessa vinklingar ur ett samhällsperspektiv? Vidare skulle det vara intressant att genom kvalitativa studier ta reda på varför realityserier idag är så populära att delta i och varför så många följer dem. Slutligen skulle en mer utförliga publikundersökningar även vara nyttig för att bidra till ett tydligare svar på vilken uppfattning publiken har om vad som är äkta och konstruerat av det som händer i realityserier.

6. Referenslista

Andersson, Y. (2001) Granskningsnämndens rapportserie nr 8, *Dokusåpor -en 'verklighet' för sig?* Stockholm: Elanders Gotab.

Augustsson, G. (2007) *Akademisk skribent, om att utveckla sitt vetenskapliga skrivande*. Studentlitteratur.

Brinkmann, S & Kvale, S. (2009) *Den kvalitativa forskningsintervjun*. Studentlitteratur AB.

Edin, A. (2005) *Verklig underhållning - dokusåpor, publik, kritik*. Stockholm: Sellin & Partner Bok och Idé AB.

Ekström, M & Larsson, L. (2013) *Metoder i medie- och kommunikationsvetenskap*. Studentlitteratur AB.

Furhammar, L. (2006) *Sex, såpor och svenska krusbär: television i konkurrens*. Stockholm: Ekerlid.

Goffman, E (2013). *Jaget och maskerna*. Falun: Norstedts förlagsgrupp AB. (originalår 1959).

Hill, A. (2005) *REALITY TV audiences and popular factual television*. Cornwall: Routledge.

Hill, A, Nilsson, Å & Weibull, L. (2005) *Audiences and Factual and Reality Television in Sweden*. Jönköping: ARK Tryckaren AB.

Morris, D & Thornborrow, J. (2004) "Gossip as strategy, the management of talk about others on reality TV show 'Big Brother'". Elektronisk källa.

http://content.ebscohost.com/pdf13_15/pdf/2004/7Q4/01May04/13308265.pdf?T=P&P=AN&K=13308265&S=R&D=sih&EbscoContent=dGJyMNXb4kSeprU4y9f3OLCmr0yepRJSSKy4TLaWxWXS&ContentCustomer=dGJyMPGpt0mwqrBRuePfgeyx43zx Besökt 2014-05-24.

Moxnes, P. (2008) *Falsettmänniskan, teori och forskning om personlighet och roller*. Malmö: Holmbergs.

Olsson, T. (2008) *Medievardagen*. Lund: Gleerups.

Vetenskapsrådet. (1990) *Forskningsetiska principer, inom humanistisk-samhällsvetenskaplig forskning*. Elektronisk källa. <http://www.codex.vr.se/texts/HSFR.pdf> Besökt 2014-05-29.
Besökt 2014-05-15.

Bilaga

Intervjuguide

- Namn? Ålder? Var är du från?
- Sysselsättning innan/sysselsättning nu?

- Hur kom det sig att du ställde upp?
 - ...Var ifrån kom idén från början?
 - ...hur utvecklades idén om att ställa upp?
 - ...berätta mer?

- Beskriv din upplevelse av ditt deltagande?
 - ...vad var positivt?
 - ...vad var negativt?
 - ...hur var stämningen under inspelningsperioden?

- Upplever du att din medverkan har förändrat dig på något sätt?
 - ...bostad, familj, relationer, utbildning, arbete osv
 - ...hur andra ser dig
 - ...hur du ser på dig själv

- Kändes det som om producenterna ville "leda" serien åt ett särskilt håll?
 - ...Hur upplevde du det?
 - ...Var det någon gång så att du kände att seriens producenter styrde de deltagandes handlingar?
 - ...Fick ni påtryckningar eller tips från producenterna om vad samtalen skulle handla om eller hur ni skulle bete er?

- Vilket bild av dig själv ville du visa i serien?
 - ...Hade du några speciella tankar om hur du skulle bete dig för att uppfattas på ett visst sätt?
 - ...Försökte du aktivt påverka bilden folk skulle få av dig?
 - ...Spelade du på det sättet en "roll"?
 - ...Eller kände du att du var dig själv?

- Hur har du upplevt responsen efter din medverkan?
 - ...positiva responser
 - ...negativa responser
 - ...någonting speciellt som hänt efter din medverkan, till exempel jobberbjudanden?

- Har du sett serien?
 - ...Hur upplevde du att du blev framställd när du såg serien?
 - ...Framställdes du som du tänkte dig/som du själv ville under själva inspelningen?
 - ...Negativa/positiva upplevelser?

- Är det något mer du vill berätta?